

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Markéty Jankové s názvem *Analýza problematiky české hudební deklamace v koncepcích Hostinského a Krásnohorské v rámci „boje o Smetanu“ v 70. a 80. letech 19. století* (Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra estetiky, 2023, 74 s.)

Problematika vokální deklamace stála u zrodu barokní opery jako nejvýznamnějšího hudebně dramatického žánru a provází její vývoj až dodnes. Každá hudební kultura a škola musela řešit tuto otázku z pohledu specifčnosti národního jazyka a v dějinách české moderní romantické hudby tento těžký úkol vzal na svá umělecká bedra její zakladatel skladatel Bedřich Smetana. Paradoxem analyzované dobové situace a problematiky byl fakt, že Smetana vyrůstal v německém jazykovém prostředí a česky se učil až v dospělém věku; jeho hudební myšlení tedy nebylo od počátku spojeno s českým jazykem jako je tomu u tzv. rodilých mluvčích. Téma i jeho výzkum odpovídá možnostem a rozsahu diplomové práce a diplomantka v samotném názvu přesně specifikovala časový a pramenný záběr výzkumu. Wagner svou operní reformou významně ovlivnil názory Hostinského jako ústřední postavy české hudební estetiky a vědy sklonku 19. století a samozřejmě i Smetanův vývoj v posledním dvacetiletí života, kdy vznikala jeho vrcholná dramatická díla. Unikum těchto posledních oper, a tudíž i požadavku správné české deklamace, spočívalo v tom, že hluchý skladatel si musel dikci a intonaci zhudebňovaného textu utvářet jen na základě „vnitřní“ představy.

Cílem práce byla „*prezentace teorie české hudební deklamace jako součásti dobového sporu o koncepci české národní hudby*“; tedy jinými slovy jako dobového sporu o uznání Wagnerovy reformy a Smetany jako umělecky nejvýznamnější osobnosti české hudby této doby. Autorka svůj výzkum založila na pečlivé analýze pramenů a od problematiky hudební kritiky a vzniku prvních hudebních periodik směřovala k ústřednímu tématu – názorům Otakara Hostinského a Elišky Krásnohorské jako Smetanou respektovaných odborníků na českou hudební deklamaci. Jednotlivé spisy analyzuje v chronologickém pořadí jejich vzniku a reflektuje nejpodstatnější podněty k vokální rytmicizaci a intonaci textu – dílčích slov či větších frází. V některých aspektech navozuje Hostinského přístup k textu asociace s Janáčkem, avšak v mnoha aspektech se oba odlišují. Hostinského doporučení, aby významově nejdůležitější slova byla intonována výš anebo jeho úvahy o vyváženosti period, podobnost se sčásovkami a jejich zkratkovitostí zcela vylučují. V závěrečném shrnutí diplomantka správně upozornila na Hostinského východisko, založeném na správném řečnickém – básnickém přednesu a z něj pramenícího odvození hlasové intonace. Z práce lze vytušit fakt, že Smetana přece jen více spoléhal na názory Krásnohorské, která jako letitá sborová zpěvačka a zkušená překladatelka a libretistka se kompoziční praxi a s ní spojeným problémům s deklamací přiblížila více. Problematika deklamačního pojetí se ve všech koncepcích střetávala s jejím protipólem – krásou a bohatostí melodického bel canta. Budiž mimo záběr této práce jen drobně připomenuto, že Smetana krásu vokálního melosu nikdy úplně neobětoval deklamací a ve svých operách spojoval oba aspekty v působivou symbiózu. Z řady jeho oper tak jako celek vyniká hlavně opera Libuše, jejíž převažující deklamační charakter vyrůstal z celkově slavnostního a oficiálního uměleckého záměru.

Diplomová práce je po jazykové, stylistické a formální stránce na výborné úrovni.

Diplomantka cíl práce splnila a k metodologii výzkumu nemá oponent žádných připomínek.

Práci Markéty Jankové doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci **v ý b o r n ě**.

Poznámka k obhajobě:

Oponent obvykle na závěr svého posudku požádá diplomanta o vysvětlení či doplnění některých sporných či diskutabilních závěrů. Budiž předem řečeno, že následující požadavek není v žádném případě myšlen jako kritická výhrada, neboť přesahuje vymezený rámec a cíl práce. Nicméně s tématem souvisí, a proto je předkládán. Každý čtenář a zájemce o historii české moderní opery by u daného tématu očekával, že závěr práce bude tvořit hudební analýza, která by konkretizovala Smetanovo umění vokální deklamace, a to především v pozitivním slova smyslu. Navrhuji, aby diplomantka v rámci obhajoby stručně analyzovala část zpěvu Přemysla „Ó vy lípy“ z opery Libuše a v rozboru metroritmickém, melodickém a harmonickém poukázala na dané kvality a specifčnosti. Pro přijatelnost tohoto požadavku je k posudku přiložen notový materiál a odkaz na zvukovou nahrávku, dostupnou na Youtube (viz nahrávka René Tučka, <https://www.youtube.com/watch?v=cBKXls8Whuk>).

V Praze 3. 6. 2023

prof. PaedDr. Miloš Hons, Ph.D.

trquillo ó vy lí - - py, ó vy

pp

lí - - - py! pra - ot - cív ru - ka vsa - di - la

vás, jak pne se vzne - še - ně hla - va

va - še, dý - - - cha - jíc vû - - - ni,

la_ho.dnou sky.ta.jic vše - lám stra - vu, a člo - vě - ku

stín! ó vy lí - py, ó vy

lí - py!

dim. *pp*

cresc. *f*

cresc.

The musical score is written in B-flat major (two flats) and 3/4 time. It features a vocal line and piano accompaniment. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a more active bass line in the left hand. Dynamics include *dim.* (diminuendo), *pp* (pianissimo), and *cresc.* (crescendo). The lyrics are in Czech and are placed below the vocal line.

mf.
Prá - - - vem za - svě - ce - ny ná - - - ro - du

jste mé - - - mu!

pp

piu f
Ó bud - te je - ho o - brazem,

cresc.

cresc.
sil, etno - stí, krá - - - sy

57